

A melléklet: szabványterminológia

A következő táblázatban az ISO 25964-1:2011 és ISO 25964-2:2013 szabványokban alkalmazott szakkifejezéseket feleltetem meg a Köztauruszban és a Relexben, illetve a hazai tezaurusz-szakirodalomban alkalmazott magyar szakkifejezéseknek.

ISO 25964 szakkif.	ISO 25964 meghatározás (EN)	magyar szakkif.	fordítás (HU)
array	group of sibling concepts	tömb	testvérfogalmak csoportosítása
associative relationship	relationship between a pair of concepts that are not related hierarchically but share a strong semantic connection	asszociatív reláció	fogalompár közötti reláció, amelyet nem hierarchikus, hanem erős szemantikus kapcsolat jellemez
broader term	preferred term representing a concept that is broader than the one in question	főlérendelt deszkriptor	egy, a kérdésesnél tágabb értelmű fogalmat reprezentáló deszkriptor
caption	text label of the class represented by a notation in a classification scheme	osztálynév osztálymegnevezés	egy osztályozási rendszerben jelzettel reprezentált osztály szöveges megnevezése
category	concept or group of similar or related concepts used as a division or subdivision in a taxonomy	kategória	egy taxonómiában osztásként vagy alosztásként használt fogalom vagy hasonló vagy kapcsolódó fogalmak csoportja
category label	text label representing a category in a taxonomy	kategória-megnevezés	egy taxonómiában egy kategóriát reprezentáló szöveges megnevezés
chain index	index to a scheme that represents compound of concepts by a string of pre-coordinated terms, such as a classification scheme, in which entries are generated by successive left truncation of strings of terms representing complex concepts	láncindex	index egy prekoordinált lexikai egységek karakterláncával összetett fogalmakat reprezentáló sémához, például egy osztályozási rendszerhez, amelynek elemeit bonyolult fogalmakat reprezentáló lexikai egységek karakterláncainak egymást követő balról csonkolásával

			(successive left truncation) generálják
characteristic of division	attribute by which a concept can be subdivided into an array of narrower concepts each having a distinct value of that attribute	felosztástulajdonság	ismérv, amely mentén egy fogalom szűkebb értelmű fogalmak tömbjére osztható oly módon, hogy ezen fogalmak mindegyike ezen ismérv egy-egy külön értékével rendelkezik
citation order	order in which preferred terms or notations are combined in a pre-coordinate indexing system or a classification scheme to form strings representing complex concepts	hivatkozási sorrend	bonyolult fogalmakat reprezentáló karakterláncok létrehozására szolgáló indexelő vagy osztályozási rendszerben prekoordinált módon kombinált deskriptorok vagy jelzetek sorrendje
class	concept or group of similar or related concepts used as a division or subdivision in a classification scheme	osztály	egy osztályozási rendszerben osztásként vagy alosztásként használt fogalom vagy hasonló vagy kapcsolódó fogalmak csoportja
classification classifying	activity involving the components of grouping similar or related things together; separating dissimilar or unrelated things; and arranging the resulting groups in a logical and helpful sequence	osztályozás	hasonló vagy kapcsolódó dolgok csoportosításának összetevőit magában foglaló tevékenység; különböző vagy nem kapcsolódó dolgok szétválasztása; az így keletkező csoportok logikus és hasznos sorrendbe rendezése
classification scheme	schedule of concepts and pre-coordinated combinations of concepts , arranged by classification	osztályozási rendszer osztályozási séma	fogalmak és fogalmak prekoordinált kombinációjának osztályozás során rendezett jegyzéke
coined term	new term created to express a concept for which no suitable term exists in the required language	kreált kifejezés	olyan fogalom kifejezésére létrehozott új lexikai egység , amelyre nincs az alkalmazott nyelven

			használható lexikai egység
collection	set of information resources that can or could be accessed by a structured vocabulary , whether the items in the set are collected in one place or distributed over a network	gyűjtemény	azon információforrások halmaza, amelyhez a hozzáférést egy strukturált szótár biztosítja vagy biztosíthatja, függetlenül attól, hogy a gyűjtött példányokat/elemeket egy adott helyen tárolják vagy egy hálózaton keresztül osztják meg
compound equivalence	relationship or mapping in which one term or concept on one context is represented by two or more terms or concepts in another	összetett ekvivalencia	reláció vagy megfeleltetés , amely során az egyik kontextusban egy lexikai egységet vagy fogalmat egy másik kontextusban két vagy több lexikai egység vagy fogalom reprezentál
compound heading pre-coordinated heading	subject heading formed by pre-coordination of more than one term into a string	prekoordinált tárgyszó összetett tárgyszó	egynél több lexikai egység prekoordinált módon karakterlánccá formálásával képzett tárgyszó
compound term	term that can be split morphologically into separate components	„összetett” lexikai egység	lexikai egység , amely alaktani értelemben felosztható több különálló alkotórészre
computer application	computer program or set of programs that provides high-level processing related to a specific user need	számítástechnikai alkalmazás	számítógépes program vagy programkészlet, amely specifikus felhasználói igényhez kapcsolódó magas szintű feldolgozást biztosít
concept	unit of thought	fogalom	gondolati egység, tartalom
concept group	group of concepts selected by some specified criterion, such as relevance to a particular subject area	fogalmi csoport fogalomcsoport	meghatározott feltételek szerint kiválasztott fogalmak csoportja, például egy adott tárgykörnek megfelelő relevancia

controlled vocabulary	prescribed list of terms , headings or codes, each representing a concept	kontrollált szótár	lexikai egységek , hozzáférési pontok ¹ vagy kódok előíró listája, amelynek elemei egy-egy fogalmat reprezentálnak
cross-language equivalence	equivalence relationship between terms representing the same concept in different languages	nyelvi ekvivalencia	ekvivalens reláció ugyanazt a fogalmat reprezentáló különböző nyelvű lexikai egységek között
crosswalk	table of mappings between the concepts in two or more structured vocabularies	crosswalk	fogalmak közötti megfeleltetések táblázata kettő vagy több strukturált szótárban
data model	abstract model that describes how data is represented and used	adatmodell	elvont modell, amely leírja, hogy az adatot miként kell reprezentálni és használni
differentiated mapping	mapping methodology that aims to distinguish between different types and qualities of mapping	differenciált megfeleltetés	megfeleltetési módszertan, amelynek célja, hogy különbséget tegyen a megfeleltetések különböző típusa és minősége között
document	any resource that can be classified or indexed in order that the data or information in it can be retrieved	dokumentum	bármilyen forrás, amely az adat vagy az információ visszakereshetősége érdekében osztályozható és indexelhető
entry term lead-in-term	term provided in a controlled vocabulary not for direct use in metadata , but for the purpose of guiding the user to another term that can be used as a category label , subject heading or preferred term	utaló	kontrollált szótárban rögzített lexikai egység , amely nem metaadatként való közvetlen használatra szolgál, hanem arra a célra, hogy a felhasználót egy másik lexikai egységre átvezesse, amely

¹ Az eredeti heading még a katalóguscédulák korszakából származó kifejezés, amelynek korabeli magyar megfelelője a tételfej, rendező elemeként a rendszó, illetve tezauruszcikkben a vezérszó. Digitális környezetben (mára már) nehézkes a használata, ezért a kurrens MARC 21 terminológiai változások következtében megkezdődött a fogalom kivezetése és felcserélésére hozzáférési pontra (access point).

			kategória- megnevezésként, tárgyszóként vagy deszkriptorként használható
enumerative classification scheme	classification scheme in which all the classes available are explicitly listed in the schedules	enumeratív osztályozási rendszer	osztályozási rendszer amelyben az összes osztályt explicit módon felsorolják a jegyzékekben
equivalence mapping	relationship between two terms in a thesaurus that both represent the same concept	ekvivalens megfeleltetés	egy információkereső tezauruszban ugyanazt a fogalmat reprezentáló két lexikai egység közötti reláció
equivalence relationship	mapping that states that the concept in the target vocabulary is considered identical in scope to the concept in the source vocabulary	ekvivalens reláció	megfeleltetés amely azt állítja, hogy a célszótárban szereplő fogalom alkalmazási területe szerint azonosnak tekinthető a forrásszótárban szereplő fogalommal
exchange format	machine-readable format for representing information that is intended to facilitate exchange of the information between different applications	csereformátum	információ reprezentálására szánt gépi olvasású formátum, amely különböző alkalmazásokban elősegíti az információ kölcsonös megértését
facet	grouping of concepts of the same inherent category	fazetta facetta	fogalmak csoportosítása szorosan hozzájuk tartozó (inherens) kategóriába
facet analysis	analysis of subject areas into constituent concepts grouped into narrower concepts by specified characteristics of division	fazettaanalízis fazettaelemzés	tárgykörök elemzése az alkotóelemek fogalmaira vonatkoztatva, amelyek meghatározott felosztástulajdonság mentén specifikusabb fogalmakban vannak csoportosítva
facet indicator	notational device that indicates the start of a new facet within a	fazettajelölő	jelzetelési mód, amely egy szintetizált összetett jelzeten

	synthesized compound notation		belül jelöli egy új fazetta kezdetét
faceted classification scheme	classification scheme in which concepts are analyzed into their constituent facets	fazettás osztályozási rendszer	osztályozási rendszer , amelyben a fogalmakat a hozzájuk tartozó fazettákba rendezik
hierarchical relationship	relationship between a pair of concepts of which one has a scope falling completely within the scope of the other	hierarchikus reláció	fogalompár közötti reláció, amelyben az egyik alkalmazási területe teljes mértékben alárendelődik a másikénak
homograph	one of two or more words that are written in the same way, but have different meanings	homográf azonos névalak	egyike azon két vagy több szónak, amelyeket azonos módon írnak, de a jelentésük eltér
identifier	set of symbols, usually alphanumeric, designating a concept or a term or another entity for purposes of unique identification within a determined context or resource, especially in a computer system or network	azonosító	általában alfanumerikus szimbólumkészlet, amely fogalom vagy lexikai egység , illetve egyéb entitás jelölésére szolgál egyedi azonosítás céljából előre meghatározott környezetben vagy forrásban, különös tekintettel számítógépes rendszerekre és hálózatokra
index term	term assigned to a document in the process of indexing	index indexkifejezés mutatószó	az indexelés folyamata során a dokumentumhoz kapcsolt lexikai egység
indexing	intellectual analysis of the subject matter of a document to identify the concepts represented in it, and allocation of the corresponding index terms to allow the information to be retrieved	indexelés	egy dokumentum tartalmára vonatkozó intellektuális elemzés a benne reprezentált fogalmak azonosítása céljából, illetve a megfelelő index hozzákapcsolása, hogy ezáltal az információ visszakereshetővé váljon

information retrieval	all of the techniques and processes used to identify documents relevant to an information need	információ- visszakeresés	adott információs igény szempontjából releváns dokumentumok azonosítása céljából alkalmazott technikák és folyamatok összessége
interoperability	ability of two or more systems or components to exchange information and to use the information that has been exchanged	interoperabilitás	annak képessége, hogy kettő vagy több rendszer vagy komponens az adott információt kölcsönösen megértse és alkalmazni tudja
loan term	term borrowed from another language that has become accepted in the borrowing language	jövevénytör	egy másik nyelvből átvett lexikai egység , amely elfogadottá vált az átvevő nyelvben
map	establish relationship between the concepts of one vocabulary and those of another	megfeleltetés	egy szótár és egy másik fogalmi közötti relációk felállítása
mapping (verbal noun)	process of establishing relationships between the concepts of one vocabulary and those of another		egy szótár és egy másik fogalmi közötti relációk felállításának folyamata
mapping (noun)	relationship between a concept in one vocabulary and one or more concepts in another		egy szótár fogalma és egy másik szótár egy vagy több fogalma közötti kapcsolat
mapping cluster	coordinated set of mappings between the concepts of three or more vocabularies	megfeleltetési klaszter	megfeleltetések koordinált halmaza három vagy több szótár fogalmi között
markup	annotations or other type of encoding embedded in text, in conformity with a markup language	jelölésrendszer	jelölőnyelvel konform annotáció vagy egyéb típusú szövegbe ágyazott kódolás
markup language	set of encoding conventions that can be used to provide instructions for the interpretation of a text, by the use of annotations	jelölőnyelv	kódolási konvenciók készlete, amellyel, magába a szövegbe ágyazott annotációk használatával, utasítások adhatók egy szöveg értelmezéséhez

	embedded in the text itself		
metadata	data that identify attributes of a document typically used to support functions such as location, discovery, documentation, evaluation and/or selection	metaadat	egy dokumentum ismérveit azonosító adat, általában olyan támogató funkciót lát el, mint például helymeghatározás, felfedezés, dokumentáció, értékelés és/vagy kiválasztás
microthesaurus	designated subset of a thesaurus that is capable of functioning as a complete thesaurus	mikrotezaurusz	egy tezaurusz olyan kijelölt része, amely működhet teljes értékű tezauruszként
monohierarchical structure	hierarchical arrangement of concepts , in a thesaurus or classification scheme , in which each concept can have only one broader concept at the level immediately above	monohierarchikus szerkezet	fogalmak olyan hierarchikus elrendezése egy információkereső tezauruszban vagy osztályozási rendszerben , amelyben minden fogalomnak kizárólag egyetlen tágabb értelmű fogalma lehet a közvetlenül fölrendelt hierarchiaszinten
multilingual thesaurus	thesaurus in which terms and relational structures are available in two or more natural languages	többsz nyelvű információkereső tezaurusz	olyan információkereső tezaurusz , amelybe a lexikai egységeket és a relációk szerkezetét kettő vagy több természetes nyelven vették fel
multi-word term	term consisting of more than one word	többsz tagú lexikai egység	több mint egy szóból álló lexikai egység
name authority list	controlled vocabulary for use in naming particular entities consistently	névauthority-lista besorolási névadat-jegyzék	adott entitások konzisztens megnevezésére használt kontrollált szótár
narrower term	preferred term representing a concept that is narrower than the one in question	alárendelt deszkriptor	egy, a kérdésesnél szűkebb értelmű fogalmat reprezentáló deszkriptor

node label	label inserted into a hierarchical or classified display to show how the terms have been arranged	elágazásjelölő	a hierarchikus vagy az osztályozott megjelenítésbe beillesztett megnevezés, amely megmutatja, hogy a lexikai egységek mi szerint vannak rendezve
non-preferred term non-descriptor	term that is not assigned to documents but is provided as an entry point in a thesaurus	nemdeszkriptor előnyben nem részesített lexikai egység	dokumentumokhoz nem rögzített lexikai egységek , amelyeket ellenben utalóként használnak egy információkereső tezauruszban
notation class code class number classmark	set of symbols representing a concept in a structured vocabulary , especially a classification scheme	jelzet	strukturált szótárban , különösen osztályozási rendszerben , egy fogalom reprezentálására használt szimbólumkészlet
one-to-many mapping	mapping in which a single concept in one vocabulary is mapped to a combination of two or more concepts in another vocabulary	egy-a-többhöz megfeleltetés	megfeleltetés , amelyben egy szótár egyetlen fogalmát feleltetik meg egy másik szótár kettő vagy több fogalmának
one-to-one mapping	mapping in which a single concept in one vocabulary is mapped to a single concept in another vocabulary	egy-az-egyhez megfeleltetés	megfeleltetés , amelyben egy szótár egyetlen fogalmát feleltetik meg egy másik szótár egyetlen fogalmának
ontology	a formal, explicit specification of a shared conceptualization	ontológia	egy közös fogalomrendszer formális, explicit leírása
paradigmatic relationship a priori relationship	relationship between concepts that is inherent in the concepts themselves	paradigmatikus reláció	fogalmak közötti reláció, amely magukban a fogalmakban eleve létezik (inherens)
polyhierarchical structure	hierarchical arrangement of concepts , in a thesaurus or classification scheme , in which each concept	polihierarchikus struktúra	fogalmak olyan hierarchikus elrendezése egy információkereső tezauruszban vagy osztályozási

	can have more than one broader concept		rendszerben , amelyben minden fogalomnak több tágabb értelmű fogalma lehet a közvetlenül fölérendelt hierarchiaszinten
post-coordination	combination of preferred terms of a controlled vocabulary at the time of searching	posztkoordináció	kontrollált szótárban a deszkriptorok keresés során való kombinációja
pre-coordination	combination of concepts, classes or terms of a controlled vocabulary at the time of its construction or at the time of using it for indexing or classification	prekoordináció	fogalmak, osztályok vagy lexikai egységek kombinációja kontrollált szótárban , annak létrehozása során, vagy az indexelés , vagy az osztályozás alkalmával
precision	measure of retrieval performance defined by R/T, where R is the number of relevant items retrieved and T is the total number of items	pontososság	a visszakeresés teljesítményének R:T képlettel meghatározott mértéke, ahol R a megtalált releváns elemek száma és T az összes elem száma (találati halmaz / összes információforrás)
preferred term descriptor	term used to represent a concept when indexing	deszkriptor előnyben részesített lexikai egység kitüntetett lexikai egység	indexelés során egy fogalom reprezentálására használt lexikai egység
protocol	convention that defines the syntax, semantics and synchronization of the communication process between two computers in order to enable a particular service	protokoll	két számítógép közötti kommunikációs folyamat szintaxisát, szemantikáját és szinkronizációját meghatározó konvenció, amely lehetővé tesz egy adott szolgáltatást
quasi-synonym near-synonym	one of two or more terms whose meanings are generally regarded as different in ordinary usage but	kváziszinonima	két vagy több olyan lexikai egység egyike, amelyek jelentése a hétköznapi szóhasználatban

	which may be treated as labels for the same concept , in a given controlled vocabulary		általában eltér, de egy adott kontrollált szótárban ugyanazon fogalom megnevezéseként használatos
recall	measure of retrieval performance defined by R/N , where R is the number of relevant items retrieved and N is the total number of relevant items in the collection	teljesség	a visszakeresés teljesítményének R:N képlettel meghatározott mértéke, ahol R a megtalált releváns elemek száma és N a gyűjteményben megtalálható összes releváns elem száma (találati halmaz / összes releváns információforrás)
related term	preferred term representing a concept that has an associative relationship with the one in question	rokonsági deskriptor	egy, a kérdésessel asszociatív relációt alkotó fogalmat reprezentáló deskriptor
schedule	terms, notations, captions, cross-references and scope notes set out to exhibit the content and structure of a structured vocabulary	jegyzék	lexikai egységek, jelzetek, osztálynevek, hivatkozások és megjegyzések a használatról, felsorolva, hogy megmutassák egy strukturált szótár tartalmát és szerkezetét
scope note	note that defines or clarifies the semantic boundaries of a concept as it is used in the structured vocabulary	megjegyzés a használatról	megjegyzés, amely meghatározza vagy egyértelműsíti a kontrollált szótárban egy fogalom használatának szemantikai tartományát
search term	term forming all or part of a search query	keresőkifejezés keresőszó	egy keresőkérdés egészét vagy részét alkotó lexikai egység
search thesaurus	vocabulary intended to assist searching even though it has not been used to index the	keresőtezaurusz	keresés során segédletként alkalmazható szótár, amelyet azonban nem használtak fel a

	documents being searched		keresett dokumentumok indexelésére
sibling concept	one of two or more concepts with the same immediate broader concept , each of these being represented by a preferred term	testvérfogalom	két vagy több, azonos közvetlen tágabb értelmű fogalommal rendelkező fogalom egyike, amelyek mindegyikét egy-egy deszkriptor reprezentálja
sibling term	one of two or more preferred terms with the same immediate broader term	testvérdeszriptor	két vagy több azonos közvetlen főlérendelt deszkriptorral rendelkező deszkriptor egyike
source language	language serving as a starting point in translation or in a search for term equivalents	forráshelv	a fordítás kiindulópontjával vagy a lexikai egység ekvivalenseinek keresésére szolgáló nyelv
source vocabulary	vocabulary that serves as a starting point when seeking a correspondent term or concept in another vocabulary	forrásszótár	kiindulási pontként szolgáló szótár egy adott lexikai egység vagy fogalom másik szótárban való megfelelőjének kereséséhez
specificity	capability of a structured vocabulary to express a subject in depth and in detail	specifitás	egy strukturált szótár azon képessége, hogy tárgyát mélyrehatóan és részletesen kifejezze
structured vocabulary	organized set of terms , heading or codes representing concepts and their inter-relationships, which can be used to support information retrieval	strukturált szótár	fogalmakat és a közöttük fennálló kapcsolatokat reprezentáló lexikai egységek , hozzáférési pontok (vezérszavak) vagy kódok szervezett halmaza, amely információ-visszakeresés támogatására használható
subject	concept or combination of concepts dealt with in a document or occurring in discourse	tárgy	egy dokumentumban tárgyalt vagy egy diskurzusban előforduló fogalom

			vagy fogalmak kombinációja
subject heading	term or pre-coordinated string of terms , drawn from a subject heading scheme	tárgyszó	tárgyszórendszerből kiválasztott lexikai egység vagy lexikai egységek prekoordinált karakterlánca
subject heading scheme subject heading language subject heading list SHL	structured vocabulary comprising terms available for subject indexing , plus rules for combining them into pre-coordinated strings of terms where necessary	tárgyszórendszer tárgyszójegyzék	tárgyszavazás céljából indexeléshez használt, lexikai egységekből álló strukturált szótár , szükség esetére kiegészítve a lexikai egységek prekoordinált karakterlánccá kombinálásának szabályaival
synonym	one of two or more terms denoting the same concept	szinonima	ugyanazt a fogalmat jelölő kettő vagy több lexikai egység egyike
synonym ring	set of synonymous or almost synonymous terms , any of which can be used to refer to a particular concept	szinonimahalmaz	szinonim vagy majdnem szinonim lexikai egységek olyan készlete, amelyből bármelyikkel utalható egy adott fogalom
syntagmatic relationship a posteriori relationship	relationship between concepts that exists only because they occur together in a document being indexed	szintagmatikus reláció	fogalmak közötti reláció, amely csak akkor áll fenn, ha a fogalmak együtt fordulnak elő egy indexelt dokumentumban
synthetic classification scheme	classification scheme in which users can synthesize notation for complex classes from lists of simpler classes	szintetizáló osztályozási rendszer	osztályozási rendszer , amelyben a felhasználók egyszerűbb osztályok listájából alkothatnak jelzeteket bonyolult osztályokhoz
target language	language providing a translation or an equivalent for a term existing in a source language	célnyelv	a forrásnyelvben létező lexikai egység fordításának vagy ekvivalensének a nyelve
target vocabulary	vocabulary in which a term or concept is sought corresponding to an existing term or	célszótár	szótár, amelyben a forrásszótárban létező lexikai egységnek vagy fogalomnak

	concept in source vocabulary		megfelelő lexikai egységet vagy fogalmat keresik
taxonomy	scheme of categories and subcategories that can be used to sort and otherwise organize items of knowledge or information	taxonómia	kategóriák és alkategóriák rendszere, amellyel tudás vagy információ elemei csoportosíthatók vagy egyéb módon rendszerezhetők
term	word or phrase used to label a concept	lexikai egység	egy fogalom megnevezésére használt szó vagy kifejezés
terminology	set of designations belonging to one special language	terminológia	egy adott nyelvhez tartozó jelölések halmaza
thesaurus	controlled and structured vocabulary in which concepts are represented by terms , organized so that relationships between concepts are made explicit, and preferred terms are accompanied by lead-in entries for synonyms or quasi-synonyms	információkereső tezaurusz	kontrollált és strukturált szótár , amelyben a fogalmakat lexikai egységek reprezentálják, a fogalmak közti relációkat explicit módon kimutatják, illetve a deskriptorok szinonimáiról és kváziszinonimáiról utalók vezetnek a deskriptorokra
top term	preferred term representing a concept that has no broader concept in the thesaurus	csúcsheszriptor	egy olyan fogalmat reprezentáló deskriptor , amelynek az információkereső tezauruszban nincs tágabb értelmű fogalma
undifferentiated mapping	mapping methodology that does not distinguish between different types of mapping , nor indicate different degrees of equivalence	nem differenciált megfeleltetés	megfeleltetési módszer, amely nem tesz különbséget a megfeleltetések különböző típusai között, az ekvivalencia különböző mértékét sem jelezve
vocabulary control	management of a vocabulary in order to disambiguate and constrain the form of	szótárkontroll	egy szótár szerkesztése a célból, hogy megkülönböztessék és

	the terms and limit the number of concepts and terms available for indexing .		szabályozzák a lexikai egységek névalakjait és korlátozzák az indexelésre szolgáló fogalmak és lexikai egységek számát
--	---	--	--